

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА**

Навчально-науковий інститут бізнесу і менеджменту

Кафедра економіки та маркетингу

БОГДАНОВ ВЯЧЕСЛАВ СЕРГІЙОВИЧ

УДК 338.43

Реферат

дипломної магістерської роботи

**ЦІНОУТВОРЕННЯ НА ПРОДУКЦІЮ СІЛЬСЬКОГО
ГОСПОДАРСТВА**

Спеціальності 051 «Економіка»

(освітньо-професійна програма «Економіка підприємства»)

Харків – 2019

Дипломна магістерська робота є рукописом.

Робота виконана в Харківському національному технічному університеті сільського господарства імені Петра Василенка Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: кандидат економічних наук,
Кравченко Юлія Миколаївна,
Харківський національний технічний
університет
сільського господарства імені Петра Василенка,
старший викладач кафедри економіки та
маркетингу.

Рецензент: Головний бухгалтер
Шестопалько Л.Ф.
ТОВ «НПО спецсистеми і технології»

Захист відбудеться 17 грудня 2019р. на засіданні екзаменаційної комісії у ХНТУСГ за адресою: 61002, м. Харків, вул. Алчевських, 44.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДИПЛОМНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Актуальність теми. На сучасному етапі розвитку аграрних підприємств України одним із основних завдань є вирішення проблеми ціноутворення на сільськогосподарську продукцію. Відомо, що ціна має істотний вплив на ефективність діяльності підприємства, оскільки від неї залежить і відшкодування витрат виробництва і прибуток підприємства. В умовах ринкової економіки успіх сільськогосподарських підприємств багато в чому залежить від того, наскільки правильно вони встановлюють ціни на свої товари.

Проте нині повільність становлення процесу ціноутворення на сільськогосподарських підприємствах свідчить про відсутність дієвого теоретичного та методичного забезпечення прийняття рішень у сфері цінової політики, що часто призводить до серйозних прорахунків під час встановлення ціни, і, як наслідок, до значних збитків. Отже, є необхідність у вивченні принципів, методів та особливостей процесу ціноутворення в галузі та їх впливу на ефективність діяльності сільськогосподарських підприємств.

Особливостям процесу ціноутворення в аграрній сфері присвячені праці багатьох вітчизняних учених, зокрема М. М. Артуса, Р. Ф. Бруханського, В. Б. Ваврика, Ю. П. Воскобійника, В. В. Гудака, Є. М. Кирилюка, М. З. Матвійчук, В. Я. Месель-Веселяка, Л. В. Молдавана, М. К. Пархомця, Б. І. Пасхавера, Є. А. Фірсова, О. М. Шпичака та інших.

Вчені на належному рівні опрацювали теоретичні аспекти формування цін на сільськогосподарську продукцію в контексті теорії вартості, розглянули принципи та особливості функціонування механізму ціноутворення в аграрному секторі.

Метою дипломної роботи є дослідження теоретичних та методичних питань ціноутворення на продукцію сільського господарства та особливостей процесу ціноутворення на продукцію сільського господарства у сучасних умовах. Розробка пропозицій з вдосконалення ціноутворення на підприємстві, визначення чинників, методичних підходів.

Досягнення поставленої мети зумовило необхідність вирішення таких **завдань**:

- розглянути теоретичні та методичні положення щодо трактування ціноутворення на продукцію сільського господарства та її оцінки;
- дослідити сучасний стан виробництва продукції сільського господарства в Україні, визначити передумови ефективного ведення сільського господарства та основні напрямки підвищення його результативності;
- розкрити організаційно-економічну характеристику підприємства;

- проаналізувати ціноутворення на підприємстві та реалізацію продукції підприємства, використання ним трудових, земельних та матеріальних ресурсів;

- розкрити особливості ціноутворення продукції в сучасних умовах господарювання;

- визначити ціноутворення на пшеницю та реалізацію пшениці у досліджуваному підприємстві;

- обґрунтувати заходи з підвищення ефективності ціноутворення на пшеницю у досліджуваному підприємстві, визначити економічний ефект від запропонованих заходів.

Об'єктом дослідження є процес виробництва та реалізація пшениці в сільськогосподарському підприємстві Харківської області.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних положень економічної ефективності виробництва та реалізації пшениці.

Методика дослідження включає систему статистико-економічних методів в поєднанні з теоретичними аспектами формування шляхів удосконалення та підвищення ефективності виробництва в аграрному підприємстві. У процесі дослідження використані такі основні методи:

- системно-структурний та абстрактно-логічний (для теоретичних узагальнень результатів аналітичних розрахунків та формулювання висновків);
- аналізу і синтезу (для деталізації об'єкта дослідження через його поділ на окремі складові та зведення результатів їх вивчення в одне ціле);
- метод порівняльного аналізу (для обґрунтування застосування окремих інструментів регулювання виробництва та реалізації);
- економіко-статистичні (для визначення динаміки);
- розрахунково-конструктивний (в розрахунках ефективності запропонованих заходів).

Достовірність отриманих результатів, висновків і пропозицій підтверджується розрахунками на основі фактичних даних звітності підприємства та офіційних даних Державної служби статистики України, застосуванням коректних методів дослідження.

Інформаційною базою досліджень були: нормативно-правова база України (Закони України, Постанови, Розпорядження, Програми розвитку); статистична та аналітична інформація з підприємства (ф.№1 Баланс, ф.№2 Звіт про фінансові результати, ф.№3 Звіт про рух грошових коштів, ф.№4 Звіт про власний капітал, ф.№5 Примітки до річної фінансової звітності, ф.№50 - с.-г Основні економічні показники роботи сільськогосподарських підприємств та ін.); науково-методична література по обраній темі (підручники, посібники, словники, енциклопедії та ін.); періодичні видання (збірники наукових праць, журнали, газети); Всесвітня мережа Інтернет.

Новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні шляхів вдосконалення ціноутворення та реалізації пшениці, а саме:

- виявлення внутрішньогосподарських факторів впливу на виробництво пшениці у досліджуваному періоді;
- обґрунтування заходів з підвищення ефективності ціноутворення на пшеницю у конкретному підприємстві.

Практичне значення одержаних результатів Магістерська робота виконана на замовлення одного з підприємств Харківського району Харківської області. Висновки та пропозиції одержані в процесі дослідження, спрямовані на ефективне виробництво та реалізацію пшениці.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження та пропозиції розглянуті та схвалені керівництвом підприємства.

Публікації. Результати магістерського дослідження опубліковані у 3 наукових працях.

1. Богданов В. С. Управління конкурентоспроможністю аграрного підприємства. «Управління розвитком соціально-економічної системи»: Матеріали Міжнародної наук.-практ. конф. (м. Харків, 11-12 квітня 2019 р.): ХНТУСГ, 2019 – С.23-25.

2. Богданов В. С. Сутність і економічні основи категорії «ціна» та поняття «ціноутворення». Вісник студентського наукового товариства навчально-наукового інституту бізнесу і менеджменту Харківського національного технічного університету сільського господарства: зб. наук. праць. – Харків: ХНТУСГ, 2019. – Вип.1. – С.3-7

3. Кравченко Ю.М., Богданов В.С. Ціни і ціноутворення в умовах ринку. Проблеми та перспективи розвитку підприємництва: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, (м. Харків, 6 грудня 2019 року): Х.: ХНАДУ, 2019. С. 54–58.

Структура та обсяг роботи. Магістерська робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Вона виконана на 98 сторінках комп'ютерного тексту, містить 22 таблиці та 5 рисунків, список використаних джерел налічує 52 найменування.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИПЛОМНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

У *першому розділі* «Теоретичні аспекти ціноутворення на продукцію сільського господарства» розглянуто роль та значення виробництва зернових та зернобобових культур, теоретико-методичні аспекти ціноутворення на сільськогосподарську продукцію та сучасний стан виробництва зернових в Україні.

У *другому розділі* «Стан ціноутворення на продукцію сільського господарства у підприємстві» розглянуто загальні показники результативності виробничої діяльності господарства та їх динаміка, ефективність формування витрат виробництва сільськогосподарської продукції, ціни та собівартість виробництва та реалізації сільськогосподарської продукції.

У *третьому розділі* «Вдосконалення ціноутворення на продукцію сільського господарства у підприємстві» розглянуто перспективні шляхи удосконалення ціноутворення та їх очікувана результативність, запропоновано шляхи зменшення витрат та підраховано економічну ефективність від запропонованих заходів.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

У магістерській роботі здійснено теоретичне узагальнення аспектів удосконалення виробничої діяльності аграрного підприємства та запропоновані шляхи підвищення ефективності ціноутворення на виробництво пшениці, на основі чого зроблені наступні висновки теоретичного, методичного та прикладного характеру:

1. Зернове господарство є особливою галуззю агропромислового комплексу, що визначає в сучасних умовах рівень розвитку всього аграрного сектору економіки України;
2. Ціна — це грошовий вираз вартості, кількості грошей, що сплачується або одержується за одиницю товару або послуги. Одночасно ціна відображає споживчі властивості (корисність) товару, купівельну спроможність грошової одиниці, ступінь рідкості товару, силу конкуренції, державного контролю, економічну поведінку ринкових суб'єктів та інші суб'єктивні моменти;
3. Ринкова ціна – це домінуюча на ринку у відповідному часовому відрізку ціна на товар (послуги, роботи), що виплачується за нього в процесі купівлі-продажу незалежно від індивідуальних витрат виробників на його виробництво і реалізацію;
4. Зміна ціни відбувається під дією низки ціноутворюючих факторів. У ринковій економіці найважливішими серед них є суспільна ціна виробництва, співвідношення попиту і пропонування, темпи інфляції і купівельна спроможність грошей, ступінь державного адміністративного й економічного регулювання цін, стан цінової і нецінової конкуренції, ступінь монополізації виробництва;
5. Політика ціноутворення повинна бути більш гнучкою, вчасно реагувати на зміни ринку, використовувати комплексні методи встановлення цін з орієнтацією на попит і на рівень цін конкурентів, на витрати, на бажаний прибуток;
6. Виробничий напрям підприємства пшенично-соняшничково-гороховий. У відсотковому відношенні до загальної продукції сільського господарства в 2018 році вони займають: 42,09 % пшениця; 31,48 % соняшник; 10,88 % горох. Підприємство має розширений тип відтворення;
7. Валова продукція (у постійних цінах) у 2018р. порівняно з 2016р. збільшилась на 5,8%, тоді як у поточних цінах, спостерігається підвищення на 3,3%. Спостерігаються також позитивні тенденції до збільшення у чистому доході, який з 2016 до 2018р. підвищився з 11775 тис. грн до 15020

тис. грн. Разом із цим підвищився і чистий прибуток у 2018р (107 тис. грн) порівняно з 2016р. (63 тис. грн) на 69%.

8. Рентабельність виробництва продукції в 2018р. зросла на 0,1 % і становила 0,55 %. Норма прибутку зросла з 0,30 % у 2016 році до 0,45 у 2018 році, це майже на 0,2 %.

9. В структурі операційних витрат в 2018 р. найбільша доля матеріальних витрат 63,9 %, вони становили 12,3 млн. грн., витрати на оплату праці займають друге місце 18,9 % і становлять 3,6 млн. грн., на третьому місці інші операційні витрати – 10,9 % 2,1 млн. грн. В 2018 р. виробничі витрати при виробництві зернових порівняно з 2016 роком зросли на 58 %, виробничі витрати при виробництві пшениці на 57 %, соняшнику – 29%, гороху на 62%, просо на 5 %.

10. В динаміці повної собівартості за 2016-2018рр. спостерігається збільшення собівартості пшениці на 74 %, також зростає собівартість у таких культурах як: ячмінь на 207%, соняшник – 269,8 % та кукурудза на зерно собівартість збільшилась на 77,4 %; горох на 24,2 % такі культури як гречка, просо горох, та соя зменшились у собівартості. В динаміці цін реалізації одиниці продукції за 2016-2018рр. спостерігається значне збільшення цін у такій продукції як: пшениця – на 30,92% (532,07 грн/ц), також зросла ціна кукурудзи на зерно з 187 грн/ц. (у 2016р.) до 247 грн/ц. (2018р.). На ячмінь за 2016-2018рр. ціна виросла на 31 %, гречка на 122 %, просо на 6%. Є і відчутне зменшення цін: соняшник на 37% та горох – 38,43%.

11. Розрахувавши економічну ефективність виробництва пшениці за останні роки, зробимо висновок, що: посівна площа за 2016-2018рр. збільшилась на 17,8 % до 468,8 га, але продукції вироблено на 0,4% менше; виробнича собівартість з кожним роком зростає на 157 % у 2018 році; реалізація пшениці різко знизилась 9692 ц в 2018 р. за 3 роки зменшилась на 34 %; дохід за 3, досліджуваних, роки зріс на 2,3% до 5,1 млн. грн у 2018 році; урожайність зменшилась до 30,7 ц/га; рівень товарності знизився у 2018 році у порівняно з 2016 на 34%, також зменшився й рівень рентабельності до -7,6 % у 2018 році, тоді як у 2016 році він був 52%.

12. Управління витратами – це складний багатоаспектний та динамічний процес, що включає управлінські дії, метою яких є досягнення високого економічного результату діяльності підприємства. В сучасних умовах управління витратами означає створення єдиної, раціональної чітко та безперервно функціонуючої системи з певними цільовими установками та взаємопов'язаними елементами. Система управління витратами має функціональний та організаційний аспект. Вона включає такі організаційні підсистеми, як пошук і виявлення факторів економії ресурсів; планування витрат за видами; облік і аналіз витрат; стимулювання економіки ресурсів і зниження витрат.

13. На досліджуваному підприємстві за останній рік зросла собівартість пшениці, її вирощування стало не рентабельним. Для підприємства обґрунтовані рекомендації (ряд заходів) та підрахований економічний ефект по зменшенню собівартості при виробництві пшениці.

Анотація

Богданов Вячеслав Сергійович. Ціноутворення на продукцію сільського господарства. Дипломна магістерська робота. Спеціальність 051 – «Економіка». Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

У магістерській дипломній роботі автором розглянуті теоретико-методичні основи ціноутворення сільськогосподарської продукції аграрним підприємством, визначено роль та значення виробництва зернових та зернобобових культур, та сучасний стан виробництва зернових в Україні. Досліджені загальні показники результативності виробничої діяльності господарства та їх динаміка, ефективність формування витрат виробництва сільськогосподарської продукції, ціни та собівартість виробництва та реалізації сільськогосподарської продукції. Розроблені перспективні шляхи удосконалення ціноутворення та їх очікувана результативність, запропоновано шляхи зменшення витрат та підраховано економічну ефективність від запропонованих заходів.

Ключові слова: ціноутворення, сільськогосподарська продукція, ринок, методи формування ціни, собівартість, витрати.

Аннотация

Богданов Вячеслав Сергеевич. Ценообразование на продукцию сельского хозяйства. Дипломная магистерская работа. Специальность 051 - «Экономика». Харьковский национальный технический университет сельского хозяйства имени Петра Василенко

В магистерской дипломной работе автором рассмотрены теоретико-методические основы ценообразования сельскохозяйственной продукции аграрным предприятием, определена роль и значение производства зерновых и зернобобовых культур, и современное состояние производства зерновых в Украине. Исследованы общие показатели результативности производственной деятельности хозяйства и их динамика, эффективность формирования издержек производства сельскохозяйственной продукции, цены и себестоимость производства и реализации сельскохозяйственной продукции. Разработанные перспективные пути совершенствования ценообразования и их ожидаемая результативность, предложены пути уменьшения расходов и подсчитано экономическую эффективность от предложенных мероприятий.

Ключевые слова: ценообразование, сельскохозяйственная продукция, рынок, методы формирования цены, себестоимость, затраты.

Annotation

Vyacheslav Bogdanov. Pricing for agricultural products. Master's Thesis. Specialty 051 - "Economics". Petro Vasylenko Kharkiv National Technical University of Agriculture

In the master's thesis the author considers theoretical and methodological bases of agricultural product pricing, determines the role and importance of grain and leguminous crops production, and the current state of grain production in Ukraine. The general indexes of the efficiency of production activity of the economy and their dynamics, the efficiency of formation of costs of production of agricultural products, prices and cost of production and sale of agricultural products are investigated. Prospective ways of improving pricing and their expected effectiveness have been worked out, ways of reducing costs have been proposed, and cost-effectiveness of the proposed measures has been calculated.

Keywords: pricing, agricultural products, market, pricing methods, cost, costs.